

Kinh tế ban đêm - Xu thế phát triển du lịch tại Phú Yên

TRẦN THỊ NGUYỆT CẨM*

Trong xu thế hội nhập quốc tế và khu vực, phát triển kinh tế ban đêm là tất yếu, phù hợp với xu hướng quốc tế, đồng thời mang lại cơ hội và động lực mới cho nền kinh tế đất nước nói chung và cho tỉnh Phú Yên nói riêng. Tuy nhiên, để hiện thực hóa được việc phát triển kinh tế ban đêm, Phú Yên cần nhận thức đúng đắn tầm quan trọng của việc phát triển kinh tế ban đêm - xu thế phát triển du lịch trở thành ngành kinh tế mũi nhọn vào năm 2030, đóng góp nhiều vào việc phát triển kinh tế - xã hội, quảng bá hình ảnh đất nước, tài nguyên và con người Phú Yên đến du khách trong và ngoài nước.

KINH TẾ BAN ĐÊM - XU THẾ PHÁT TRIỂN DU LỊCH HIỆN NAY

Kinh tế ban đêm không phải là mô hình hoàn toàn mới, mà đã trải qua nhiều thập kỷ hình thành và phát triển ở nhiều quốc gia, thành phố trên thế giới. Sự hình thành và phát triển ấy được minh chứng qua những số liệu cụ thể: tại Vương quốc Anh, trung bình doanh thu hàng năm từ kinh tế ban đêm đạt 66 tỷ Bảng và tạo ra hơn 1,3 triệu việc làm; hay tại Australia, quy mô doanh thu từ kinh tế ban đêm ở các khu đô thị lớn đạt tới 136 tỷ Đô la Australia trong năm 2018, tương đương 5% quy mô kinh tế nước này và tạo việc làm cho 1,1 triệu người [5]. Dù vậy, chỉ đến khi Trung Quốc - nền kinh tế đang phát triển lớn nhất - chủ trương nghiên cứu định hướng phát triển kinh tế ban đêm, mô hình này mới nhận được sự quan tâm từ các nước châu Á khác.

Còn tại Việt Nam, khái niệm này cũng bắt đầu được chú ý trong thời gian gần đây. Ngày 27/7/2020, Thủ tướng Chính phủ đã ký ban hành Quyết định số 1129/QĐ-TTg phê duyệt “Đề án phát triển kinh tế ban đêm ở Việt Nam” với mục tiêu khai thác tiềm năng phát triển kinh tế ban đêm, tận dụng tối đa cơ hội phát triển kinh tế mới, nâng cao thu nhập và đời sống của người dân, đồng thời hạn chế những rủi ro, tác động tiêu cực đối với công tác bảo đảm an ninh chính trị và trật tự an toàn xã hội.

Có thể thấy rõ, kinh tế ban đêm sẽ góp phần phát triển nền kinh tế, tạo công ăn việc làm, thu nhập cho người lao động và tận dụng tối đa các tài nguyên, nguồn lực tại chỗ để thu hút khách du lịch, tạo động lực mới cho sự phát triển xã hội. Tuy nhiên, đi kèm với những mặt sáng, triển vọng, kinh tế ban đêm vẫn luôn tồn tại những bất cập, khó khăn trong công tác quản lý, điều hành, đặc biệt là nguy cơ gia tăng các tệ nạn xã hội, như: mại dâm, ma túy, cờ bạc và các loại tội phạm khác. Điều này cần được phân tích, đánh giá một cách

khách quan và đưa ra những khuyến cáo kịp thời nhằm phòng ngừa, ngăn chặn những tác động xấu của kinh tế đêm với tình hình an ninh trật tự xã hội.

THUẬN LỢI VÀ KHÓ KHĂN ĐỂ PHÁT TRIỂN KINH TẾ BAN ĐÊM Ở PHÚ YÊN

Thuận lợi

Phú Yên là một tỉnh thuộc vùng Duyên hải Nam Trung Bộ, nằm giữa đèo Cù Mông ở phía Bắc và đèo Cả ở phía Nam, được các dãy núi cao của dãy Trường Sơn nối tiếp nhau bao bọc cả 3 mặt: Bắc - Tây - Nam và hướng ra biển Đông. Phú Yên có tiềm năng về tài nguyên du lịch tự nhiên và nhân văn phong phú, đa dạng, có bờ biển dài 189 km, nhiều nơi khúc khuỷu, quanh co, núi biển liền kề tạo nên nhiều vịnh, đầm mang vẻ đẹp tự nhiên hoang sơ, như: đầm Cù Mông, vịnh Xuân Đài, đầm Ô Loan, vịnh Vũng Rô.

Đọc bờ biển của tỉnh Phú Yên có đến hàng chục bãi tắm thơ mộng trên bờ cát trắng. Nét đẹp chung của hầu hết các bãi tắm ở Phú Yên là có sự kết hợp hài hòa giữa núi non và biển cả tạo nên phong cảnh “sơn thủy hữu tình”. Một số bãi tắm, tiêu biểu như: Bãi Bằng, Bãi Bàu, Bãi Rạng, Bãi Xuân Hải, Bãi Nôm, Bãi Tràm, Bãi Từ Nham, Bãi Ôm, Bãi Bình Sa, Bãi An Hải, Bãi Phú Thương, Bãi Súng, Bãi Xếp, Bãi Long Thủy, Bãi Tuy Hòa, Bãi Gốc. Phú Yên còn có những ngành đá nổi tiếng, như: ngành Đá Đĩa, ngành Đỏ, ngành Dưa, ngành Yến và nhiều

* TS., Trường Cao đẳng Công Thương miền Trung

đảo nhỏ ven bờ, như: Nhất Tự Sơn, hòn lao Mái Nhà, hòn Chùa, hòn Than, hòn Yến, hòn Dừa, hòn Nứa, thuận lợi cho phát triển các khu du lịch biển.

Dưới biển là những rạn san hô đẹp, thích hợp với du lịch lặn biển và nhiều loại đặc sản biển sẵn sàng phục vụ nhu cầu ẩm thực trong những chuyến hành trình của du khách.

Cùng với tài nguyên du lịch tuyến biển, rừng núi Phú Yên cũng có nhiều cảnh quan thiên nhiên kỳ vĩ, hấp dẫn, thích hợp cho du lịch sinh thái. Theo hành trình về phía Tây hoặc vào phía Nam của Tỉnh, du khách sẽ được hòa mình vào không khí nguyên sơ của những khu rừng tự nhiên. Đặc biệt, Khu bảo tồn thiên nhiên Krông Trai và Khu rừng cấm bắc Đèo Cả rộng hàng ngàn hecta, là những bảo tàng thiên nhiên kỳ thú với hàng trăm loài động thực vật, trong đó có những loài đặc hữu và quý hiếm. Đến Phú Yên, du khách còn có cơ hội khám phá những hồ nước, như: hồ Phú Xuân, hồ Đồng Tròn, hồ Xuân Bình, hồ Thủy điện sông Ba Hạ, hồ Thủy điện sông Hinh và thưởng thức sự trong mát của các thác suối: thác Hòa Nguyên, thác Cây Đu, thác Mơ, vực Phun...

Bên cạnh những tài nguyên du lịch tự nhiên, Phú Yên còn là một vùng đất có bề dày lịch sử và chiều sâu văn hoá. Một số di tích, địa danh đã gắn liền với tên tuổi của các danh nhân lịch sử: Đá Bia gắn với truyền thuyết về hành trình mở cõi về phương Nam của vua Lê Thánh Tông. Đền thờ Lương Văn Chánh, vị khai quốc công thần của Phú Yên. Đền thờ nhà chí sĩ yêu nước Lê Thành Phương. Thành An Thổ, nơi sinh đồng chí Trần Phú - Tổng Bí thư đầu tiên của Đảng Cộng sản Việt Nam. Núi Chóp Chài, nơi quân và dân Phú Yên giải thoát Luật sư - Chủ tịch Nguyễn Hữu Thọ. Nét đặc sắc của văn hóa Phú Yên là sự đan xen, giao thoa và hòa hợp của nền văn hóa Việt - Chăm với Tháp Nhạn, Thành Hồ cổ kính. Đặc biệt là Di sản văn hóa Đá với các di tích danh thắng quốc gia Núi Đá Bia, chùa Đá Trắng, tiêu biểu là bộ Kèn đá và Đàn đá Phú Yên có niên đại cách ngày nay khoảng 2.500 năm.

Nhiều lễ hội gắn với cư dân vùng biển, đặc trưng Lễ hội cầu ngư, các làn điệu dân ca, các điệu dân vũ rất đặc sắc, như: Hồ bài chòi, Hồ khoan, Hồ bá trạo, hồ kéo lưới... Những làng nghề truyền

thống, như: nghề chế biến nước mắm, bánh tráng, sản phẩm mỹ nghệ ốc đá, vỏ gạo dừa.... Ẩm thực Phú Yên với những đặc sản nổi tiếng, như: ốc nhảy Sông Cầu, ghe Đầm Cù Mông, sò huyết, hào đằm Ô Loan, gỏi sứa, gỏi cá ngừ đại dương, các loại nước mắm... sẵn sàng phục vụ nhu cầu ẩm thực của du khách.

Ngoài ra, du khách còn được thưởng thức các làn điệu dân ca, các điệu dân vũ rất đặc sắc. Đó là những tiềm năng to lớn, là cơ sở cho phát triển du lịch văn hóa ở Phú Yên.

Khó khăn

Kinh tế ban đêm của Việt Nam nói chung và của Phú Yên nói riêng còn nghèo nàn và đơn điệu, chưa phát triển được thương hiệu nổi bật hấp dẫn khách du lịch trong và ngoài nước. Hoạt động kinh tế ban đêm mới chỉ được khai thác ở quy mô nhỏ, mang tính riêng lẻ, manh mún tại một số khu vực, chưa tạo được dấu ấn. Đây là một trong những lý do khiến doanh thu du lịch và mức chi tiêu của khách quốc tế đến Việt Nam thấp so với các thị trường khác. Mặc dù được định hướng là ngành kinh tế mũi nhọn của Phú Yên vào năm 2030, tỷ trọng đóng góp GRDP của ngành Du lịch vẫn còn rất thấp, ở mức 3,7% vào năm 2019. So với các tỉnh lân cận và trung bình của cả nước, GRDP của mảng du lịch của Tỉnh còn khá khiêm tốn. Cụ thể hơn, đóng góp GRDP của cả nước là ở mức 9,2% trong năm 2019; trong khi đó của Bình Định và Khánh Hòa lần lượt ở mức 7,2% và 10,21%. Thu nhập từ du lịch tại Phú Yên tăng bình quân khoảng 30%/năm, đến năm 2015, doanh thu du lịch thuần túy khoảng trên 850 tỷ đồng, gấp 3,4 lần năm 2010. Đến năm 2019, doanh thu du lịch thuần túy ước đạt 1.940 tỷ đồng, gấp 2 lần so với năm 2015. Về tỷ trọng cơ cấu doanh thu du lịch, doanh thu dịch vụ ăn uống chiếm tỷ trọng cao 45%; tiếp đến là doanh thu lưu trú 34%, doanh thu dịch vụ lữ hành và các dịch vụ khác không đáng kể [3].

Hơn nữa, sự phát triển của kinh tế ban đêm vô tình có thể trở thành môi trường thuận lợi làm gia tăng các loại tội phạm và kéo theo những tệ nạn xã hội phổ biến, như: mại dâm, ma túy, cờ bạc... gây khó khăn cho các nhà quản lý xã hội. Chẳng hạn, lượng tiêu thụ đồ uống chứa cồn có xu hướng gia tăng khi phát triển kinh tế ban đêm. Các vụ vi phạm về an toàn giao thông và gây rối trật tự công cộng cũng có nguy cơ diễn ra như một hệ lụy của việc lạm dụng rượu bia và sử dụng các đồ uống có cồn. Những hiện tượng này tiềm ẩn nhiều nguy cơ, gây phức tạp về tình hình an ninh trật tự và ảnh hưởng tới sức khoẻ cộng đồng.

Du lịch được biết đến là một trong những ngành bị ảnh hưởng trực tiếp và nặng nề nhất bởi đại dịch Covid-19. Thực hiện các quy định về phòng chống dịch và tâm lý e ngại dịch bệnh khiến lượng khách du lịch đến Phú Yên giảm mạnh. Nhiều đơn vị, doanh nghiệp phải thu hẹp hoạt động kinh doanh, tạm thời bố trí cho nhân viên nghỉ việc, dừng việc.

Theo số liệu thống kê của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Phú Yên, năm 2021, hoạt động du lịch chịu ảnh hưởng nặng nề do tình hình dịch Covid-19

bùng phát, các hoạt động kinh doanh, quảng bá và phát triển du lịch gặp nhiều khó khăn. Trong năm 2021, có tổng cộng 372.000 lượt khách du lịch đến Phú Yên, đạt 18,6% kế hoạch, giảm 57,9% so với cùng kỳ; trong đó có 1.736 lượt khách quốc tế, giảm 76,5% so với cùng kỳ.

ĐỀ XUẤT MỘT SỐ GIẢI PHÁP

Để phát triển kinh tế ban đêm ở Phú Yên, cần thiết phải triển khai thực hiện một số giải pháp sau đây:

Thứ nhất, cần thực hiện các chương trình hỗ trợ doanh nghiệp bị ảnh hưởng bởi dịch Covid-19 của Chính phủ; Có chính sách hỗ trợ việc làm và đào tạo nguồn nhân lực để hỗ trợ doanh nghiệp duy trì hoạt động, vượt qua khó khăn do tác động của đại dịch Covid-19; Hỗ trợ doanh nghiệp đổi mới mô hình kinh doanh, phát triển sản phẩm mới, xúc tiến quảng bá du lịch, phục hồi và phát triển thị trường du lịch; Ưu tiên tiêm vaccine Covid-19 cho người lao động tại các đơn vị kinh doanh du lịch và các hướng dẫn viên du lịch; Tập trung kích cầu thị trường du lịch nội địa thông qua miễn, giảm có thời hạn giá dịch vụ (hàng không, lưu trú, phí tham quan...); tập trung vào phân khúc khách du lịch kết hợp kinh doanh, giải quyết công việc, du lịch MICE sau khi hết dịch.

Thứ hai, đẩy mạnh hội nhập, đa dạng hóa hợp tác quốc tế để thu hút nguồn lực đầu tư nước ngoài phục vụ phát triển du lịch; xúc tiến ký kết hợp tác phát triển du lịch với các địa phương ở nước ngoài kết nghĩa với Phú Yên; kêu gọi, thu hút những tập đoàn, doanh nghiệp du lịch quốc tế lớn, có tiềm lực mạnh, để từng bước tạo dựng thương hiệu, xây dựng hình ảnh du lịch Phú Yên mang tầm quốc tế; tổ chức sự kiện có quy mô lớn hàng năm mang thương hiệu của Phú Yên, như: Festival thuyền buồm, Festival cá ngừ đại dương, Lễ hội thả diều...

Thứ ba, nghiên cứu và xây dựng mô hình phát triển kinh tế ban đêm phù hợp với lợi thế và điều kiện thực tiễn ở địa phương, đặc biệt phù hợp với khả năng xây dựng các cơ sở hạ tầng, nguồn lực đầu tư và khả năng huy động, thu hút đầu tư ở từng địa điểm cụ thể. Các chương trình/kế hoạch phát triển kinh tế ban đêm cần có sự tính toán kỹ lưỡng các yếu tố ảnh hưởng, tác động đến địa phương dựa trên nhu cầu và việc khai thác tối đa thế mạnh, cũng như yêu cầu và khả năng

bổ trí nguồn lực quản lý và hỗ trợ của địa phương. Để phát triển kinh tế ban đêm, cần thu hút và lựa chọn các doanh nghiệp uy tín, giàu kinh nghiệm trong việc tham gia phát triển hoạt động kinh tế ban đêm lành mạnh ở địa phương. Các hoạt động mang đậm bản sắc văn hóa địa phương cần được chú trọng phát triển để khuyến khích khách hàng trải nghiệm nhiều hơn và chi tiêu nhiều hơn.

Thứ tư, tăng cường công tác quản lý, tuần tra, kiểm soát và nắm tình hình nhằm phòng ngừa việc xuất hiện các tụ điểm phức tạp về an ninh trật tự. Thường xuyên triển khai các đợt vận động truy quét tội phạm, thể hiện tính tích cực, thường xuyên của các lực lượng chuyên trách trong việc quản lý các khu phố, khu vực phát triển kinh tế ban đêm. Ngoài ra, cần huy động các nguồn lực tại chỗ làm công tác kiểm soát và quản lý về an ninh trật tự bên cạnh lực lượng chính quy, ví dụ huy động bảo vệ, quản lý trật tự khu phố.

Thứ năm, tăng cường sự hiệp lực giữa trường đại học, cao đẳng trên địa bàn Tỉnh với các doanh nghiệp được coi là động lực cốt yếu của nền kinh tế dựa trên tri thức. Đẩy mạnh việc hợp tác này và khai thác giá trị của nó nhằm đáp ứng đòi hỏi của thị trường lao động nói chung và nguồn nhân lực có chất lượng cho phát triển các ngành dịch vụ, du lịch để phát triển kinh tế ban đêm nói riêng.

Thứ sáu, tiếp tục đổi mới cách thức quảng bá thông tin và liên kết xúc tiến để lan tỏa hình ảnh du lịch Phú Yên - Điểm đến hấp dẫn, an toàn thân thiện đến với du khách; Triển khai thực hiện Chương trình kích cầu "Du lịch Việt Nam an toàn - hấp dẫn", Liên minh kích cầu du lịch 4 tỉnh (Phú Yên, Bình Định, Đắk Lắk, Gia Lai); Liên kết với các tỉnh trong khu vực Duyên hải Nam Trung Bộ và Tây Nguyên để xây dựng tuyến du lịch liên tỉnh, liên vùng. □

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Tỉnh ủy tỉnh Phú Yên (2021). *Kế hoạch số 198/KH-UBND, ngày 18/8/2021 về Chương trình hành động số 09-CTr/TU về đầu tư phát triển du lịch tỉnh Phú Yên giai đoạn 2021-2025*
2. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Phú Yên - Roland Berger (2021). *Báo cáo Thực trạng và xây dựng phương án phát triển ngành Du lịch tỉnh Phú Yên thời kỳ 2021-2030, tầm nhìn đến năm 2050*
3. Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Phú Yên (2021). *Báo cáo tổng kết ngành văn hóa, thể thao và du lịch tỉnh Phú Yên năm 2021 và định hướng hoạt động năm 2022*
4. Global Finance (2019). *World's Safest Countries 2019*, retrieved from <https://www.gfmag.com/global-data/non-economic-data/worlds-safest-countries-2019>.